

Andrea Car, Crikvenica, profesorica hrvatskog jezika,  
zaposlena u Turističkoj zajednici Grada Crikvenice

Ivančić Dusper, Đurđica,  
Zi štajona va štajon,  
Centar za kulturu *Dr. Ivan Kostrenčić*,  
Crikvenica, 2009.

### Crikvenica kroz godišnja doba

Crikveničanka Đurđica Ivančić Dusper (r. 1932.) je novinarske struke, svoj je radni vijek započela u *Novom listu*, a nastavila na Radio Rijeci. Punih je deset godina bila jedna od urednica i voditeljica *Pomorske večeri* Prvoga programa Radio Zagreba. Odlaskom u mirovinu vraća se u Crikvenicu, proučava i zapisuje događanja, običaje, legende i način života starijih generacija. Do sada su joj objavljene knjige: *Pod murvicun* (2000.), *Suhore* (2001.), *Crkveniški besedar* (2003.), *Zmed gromač* (2004.), *Putevima naših starih* (2006.) i *Zi štajona va štajon* (2009.). Objavila je i *Kratku povijest i mali turistički vodič Crikvenice*. Grad Crikvenica joj je 2002. godine dodijelio Nagradu za naročite doprinose, promidžbu i postignute rezultate na području kulture i umjetnosti.

Centar za kulturu *Dr. Ivan Kostrenčić* iz Crikvenice objavio je sve, pa tako i najnoviju knjigu Đurđice Ivančić Dusper, *Zi štajona va štajon*. Knjiga je pisana crikveničkom čakavštinom i prikazuje život Crikvenice kroz cijelu godinu,



kroz sva četiri godišnja doba, tako su tematski podijeljena i poglavlja naslovljena *Zimski štajon*, *Proljeće*, *Leto* i *Jesen*, a svako se sastoji od kratkih priča zanimljivih i živopisnih naziva (*Crikvenica sama sobun*, *Ala šu!*, *Jesen špija za vrati*, *Kad bigar zaigra*...). Prema riječima autorice predgovora, Sanje Škrgatić *Svojim poznatim publicističkim stilom autorica bilježi svakodnevna zbivanja od Božića do Božića, prateći kretanje sunca u odnosu na susjedni nam dobrinjski zvonik. ...Autorica je zabilježila svakodnevne, pa i neke naizgled nevažne teme, prvi proljetni cvrkut ptica, bonacu razlivenu površinom mora ili fijuk škure bure, čime nas poziva da usporimo svoj ritam, da zastanemo i osluhnemo disanje Zemlje, da otvorimo oči za ljepotu trenutka i ljepotu življenja.*

Autorica je knjigu posvetila svojim roditeljima, *Jorju Ivanjice (Kopanjinu)* i *Miroj Bajinke*. Kako je i sama na početku istaknula, namjera joj je bila prikazati što se događa u kojem godišnjem dobu, kako ljudi žive kroz godinu i kako se događaju promjene u njihovim životima, čemu se smiju, što ih čini tužnima i ljutima, kako se zabavljaju, provode slobodno vrijeme i družu. Osim toga, paralelno su prikazani stari, već pomalo zaboravljeni i iščezli i novi običaji u društvu, promjene u prirodi i njihov utjecaj na čovjeka te odnos čovjeka i prirode, koji je možda najbolje opisan sljedećim mislima: *Ljudi su negda živeli zajedno prirodun. Znali su se ča se va njoj dogaja i po ten se i sami ravnali. Sad je priroda se dalje od čovika.* Događaji u knjizi nižu se kronološkim redom, opisani su na jednostavan, topao i pristupačan način te na neki način produbljuju prisnost čitatelja i djela. Iz redaka se iščitavaju iskrene i čiste emocije, ljubav prema rodnome kraju, kamenu, moru, tradiciji, starim običajima i čakavskoj *besedi*, poštovanje predaka i minulih dana. S druge se pak strane u knjizi povremeno pojavljuje crikvenički vremeplov, kojim autorica putuje nekoliko desetljeća unatrag i donosi nam šarmantne i autentične slike iz prošlosti. Osim toga, u knjizi su integrirani dijelovi pjesama ili pjesme (*Kasna Jesen* Dobriše Cesarića, *Moja dota* Mirjane Bobuš, pjesme Tee Matejčić-Jerić i Mirjane Klement itd.) te dijelovi razgovora s pojedincima, u kojima iznose svoja iskustva, doživljaje i sjećanja: *Se ovo spripovedat će Ivana Car-Veljačić (Bačovica), ka j' to doživela kako dite. Kuligod nas je bilo va familje plakali smo i suzami v očeh pobirali po moru i žalu ča j' od ribarice ostalo. Ajme, kako ju nismo mogli prežalit i pojidal se kako ćemo sad bez nje!?*

Sve što smo naveli dovodi nas do toga da se knjiga može okarakterizirati kao svojevrsni mozaik i društvena kronika iz koje progovara s jedne strane sadašnjost, svakodnevica i novi ljudi, a s druge dani djetinjstva, nostalgija, mirisi i okusi s ognjišta naših predaka, pomalo zaboravljene *užance* i legende (*Crkveničani spasili Milonjin križ*), ljudi kojih više nema (*Ki jih se još spamećuje*, *Priče z crkveniškoga cimitera*). Završit ćemo prikaz slažući se s riječima Sanje Škrgatić: *Dragocjena je svaka zabilježena čakavska riječ, jer ona ne sadrži samo doslovno značenje, nego u sebi nosi zvuk, miris i sliku staroga*

*Primorja. U svakome je starom čakavskom izrazu i riječi sadržan djelić identiteta ovoga kraja, s naznakom kulturnih i civilizacijskih odrednica koje se ne smiju zanemariti, osobito u suvremenom turističkom okruženju.*